

ген. Оон саан турар 10 инектерия
8-зй ам содлан, төрүүнүгө чыга
келген.

Чигжит-оол чүгүл саачы ае
харын партия, комсомол' органи
цияларынын хей-ниязи, агитато
формада урн чүгүл болгучуу ыра
жызы, партия чырдымышынынди
зооветеринария өөрдилгезинде ко
чуг эки өөренип турар. 2 урулгын
адам: Калайы К. Монгуш Мунуск
скиде—совпарт школада өөренип ту
вар. Ол өөренип зооухтуптаа Чи

жит-оол болу өөрчлөрү дээш баалты-
ны турар болду.

Партиянын Өвүр райкомунун би-
роуз Сат Чыгжит-оолду денниң пар-
тияның кешигүүнүнү эңидиздинг
хүлээп алган. С. Чыгжит-оол өөрүш-
күлүү көңүл үнө басыпты, соң-бил
карыштыр база бирээ кирип келди.

М. ОНДАР-ООЛ.

Шээр малда ажилдап турар хөдөлмөрчлөн: К. Досумаа, К. Херел, А. Най олор нийтийн малын өсгөр ажилга үзүүн улуу-биле кири.

В. ЗДЕР-ОЛ.

рип, терезе хой бурузунуң чаш тө
лүн менди доруктуруп ап турар.
Аныяк комсомолчу кыстарның
иштинден 10 кижини тускайлап
үзүп, малчыннарың база колхозчу.

Олар назылал-кыраан колхозчуларын
нын бажы-балганын чүп, чугайлап
чамдык хей уруглау илерини угу-
ларын өстүрүп, доруктууларына ду-
залайып, чамдык үнүверде кышта-
ларда нийтинин малынын кайы-бир-
бергенди уластактарычте үнүүш-
күндөни кылып, малчынырга үнү-

ларын культуруту чүрттагзын
бедиринче улаган улут сорулга-
ны оларын мурунута тургуска-
лар. Олар назылап-кыраан колхозчулар-
нын бажык-багалын чүп, чүтайган
чамдык хей уругу ислерин уугу-
ларын өстүрүп, доруктууларын та-
жазлап, чамдык үнүндө кышта-
ларда ийитинги малынын кайы-бир
бергедөн уастокторунче үнүш-
күннөри кылып, малчынарга улут
дузаны чедирип турарлар. 19 ком-
сомолчу анык терээженнер хойжу-
ларже сакманчиктен үнүшпө-
рүн. Оларнын кижэ бүтүз 30—30 чам-

башжины, интернадын, столоваанын чухал бажыны болгаш кзуун чугайлал, чуп бергенер.

Хөроожонер чөвүлелинч дарагында анык коммунист Ооржак Сайын кижилери ачылче бидилин организастал, план буугаар ачыллатурар. Оон суму Советиния депутадның кандидатына депшиттиргени-даа таварыла эвес.

Баян-Талааны хөроожонери колхоз буударгааны болгаш чогуун культурулуг амьдыралын бидилеринге моон сонгаар-даа кийрин.

В. ЭДЕР-ООЛ.

бир ун-биле дөткәэннәр. Эш Непомнящий бадыталларына чөпшә-релин берген. Хураал эш Непомнящийниң кандидатуразын хоорай Со-вeдиния депутатидың бадыталла-ры-биле № 130 Шөсөс округта ба-дыталларын сонгудуңның округ ком-миссияындан диләә деп шунтир-лән.

Н. ТЫМЧУК.

○

441 тонна үрөзин белен

«Улуг-Хая» совхозтун Арыг-Бажы салбырының ажил-истилери үрөзин арыглаашкынчы тәңизләстеге чөрдү-дү турар 350 тонна кызыл-тас, 54 тонна сула, 37 тонна чөчәк-тараз үрөзинин чажар шынарынга чедир арыглаш, скарлатура.

Үрөзин арыглаашкынды ажил-дап турар комсомолчу-аияктардан Ч. Александра, Б. Мөнгө, С. Омук-Саар, К. Анай олар кызылканга ажилдап, ажыга чогуур ей-шанда кәч турарлар. Бүгү үрөзин тара-ның арыглаашкынчы ам болур чө-рө Советтеринге сонгуда хунунге чедир доозар дөш арыгакчылар күженишкениң ажилдап тур.

Ч. БИЧЕ-ООЛ.

нужу жур-дузанын бегүн чидирин болур чадавас. Бирге дешмилегич турган чүүз даарта эрктен уе-чада болу берип чадавас. Чаа болгаш шынаа-ла дешмилегич чүүлге дегемсин ажыдары-биле ол бүтүгүз чогуур өйүндө илередир херек. Практиктиг ажыл-чорутулуга чамдыкта шын эвес саваашкынар болу берилээр, чикээ, химияның болгаш бүдүрүлгенин чамык өске-даа азыраарының тожуулашкыны ол дугайын чутуулап турар.

Чангыс сос-биле чутуулаарга, улус ажыл-аңгы планнын ажиллап кыларын илалат эрер мезгелдерин шынчеш дивес үндешиниң, экономиктиг хоюуларын бугу талаагы болгаш шын хергелеп тургаш, мундакы дуржууганын чедишкенинне база өртемнин болгаш техника-нын сөөлгү чедишкениннин калбаа-биле ажыллап тургаш боттандырарга, чүтлө мунан коммунистиг тургузушкунун хергеледеринге бүртү дүүшөм болур.

Социалистиг бүдүрүлгенин тундак-тү бөлүккү турган бөлүмдүгүчү

ШЫҒЫЗ - КУ
АРЫН

Испанияның Компартиясының даргазы Долорес Ибарруиниң парлалга конференциясы

Космостун шигээди алыкчыларынын дугайында өңнүг чаа кино

БИСТИҢ АКЫ-ДУҢМА ӨҢНУКТЕРИВИСТЕН МЕДЭЭЛЕР

Садыг харылзаалары, кады ажылдажылгалар

Садыг харылзаалары

Сөөгү үеде ак сеткилди найралдын болгаш бот-бодун билчир чоруктуң өзүңгү артык чугаалажышынын түнелинде 1965—1967 чылдарда бот-бодун бараан-биле хандыр дугайында СССР бие Бир Республиканын аразында дугурулгага база СССР-ниң садыг төлөктү чери Бир Республикага тургузар дугайында протоколга ат салышканы Николасга февраль 22-де болган.

Ол үениң иштинде ийи чурттарын аразына бараан саарылгазы өрткөн үш чылдарын дугурунда чеди алдынан садыг хемчээлинен үш катап ажыг көүдүлдү ол дугурулганда баш бурунгаар көрүп турар. (СЭТА).

Алжирде африка-азиатский экономиктиг семинар

АЛЖИР. (СЭТА). Экономиктиг айттыралга талазы-биле африка-азиат семинар болуун ажалы Алжирде өткөзүлгөн. Азиянын болгаш Африканын 40 чурттарын төлөөлери семинарда кирип турар. Семинарда хамаарышпас курулуштарын ажалы Азиянын болгаш Африканын чурттарында национал-хосталгалыг шимчээшкенин төлөөлөрү, а ош-каш Латин Америкадан өлөң аш чурттарын хайгааракчылары кирип турар.

Семинар ол чурттарга мергежилдик ажалчыларын болгаш техниктерин чедишпей турарынын дугайында, бүгү кижилерин ажал-биле хандыраанын дугайында, үлестүрүшкөн көжүмүшүн дугайында, көдө ажал-агыйнын бугурулушун чавыс болгаш ону хожулангай аргалар-биле чорудуп турарынын дугайында айттыраларын чугулажып турар.

Африка-азиат чурттарын экономиктиг кады ажалдажылгазынын дугайында айттыраларын семинарда база чугаалажып көөр. «Колонизациянын экономиктиг, культуру болгаш социал уруктарын ууткаар талазы-биле практиктиг хемчеглерин дугайында» айттыраларын, «Колонизациянын болгаш неолонизациянын уруктарын ажал өрткөн, өзүлүг экономиктиг хамаарышпас чорукту чедиш алыры-биле» африка-азиат чурттарын алза чогуур хемчеглерин болгаш аргаларын дугайында айттыраларын хүн чуртунга кирип турар.

Алжир хоорайнын чагырга даргазы Рабах Буала семинарны айткан. Улус Демократия Алжир Республиканын президентин Ахмед Бен-Белла чыгаланарын мунунга түвө чугаалаан.

Нады ажалдажылга хөгжүп турар

ЛОНДОН. (СЭТА). Болгариянын Министрлер Чөвүлениң даргазынын ораакчысы Станко Тодоров баштаан болгаш төлөөлөрүн Англияга чоруп турганынын дугайында кады кылган дыңдагыны Лондонга парлал ундурган.

Сөөгү үеде делегейге бугуружор чорукту бажылаары-биле баш уур алган дык хей бажыларын барымдалааш, ийи талалар бо уганышканын улам ыдай күженишкенин далаштыг чорударынын эргежок чугулазын дыңдагында база демдеген турар.

Чугулазынын дугайында түнели кылган дээрин дыңдагында айттып турар. Тайбың, делегей кады ажалдажылгазын хандырар, хемчеглерин ийи бүтү-ниги болгаш бүтүн дугуру чорукту боттарын чедиш алыры уругулажылга боттарын чактактарын боттарын олар бад-тайкан. Болгария биле Англиянын аразында салгыны калбартырынын эргежок чугулазын дыңдагында база демдеген турар.

Совет мурнакты башкылар өөредилге болгаш кижизидилгенин даштыг, чедиш аргаларын ты-варычче доктаамал кичээлгенин салып, башкыларын методун улам байдыт турар.

Педагогика эртемнеринин академиянын чигинге кижигуу Л. В. Занковтун уугурулазы-биле бөлүк өрткөн ажалдажылгалары 1957 чылдан эгелээш, экспириментини ага калгастарга чорутканын дык солун болгаш совет педагогикага бурунгаар бажынын кылган. Дөрт чылдарын иштинде өөрчир өөредилге программанын кандыг-да бергелешкин чокка, 3 чыл иштинде долучу-биле шигээлтишкен, өөрчичилер III классан V класске шилчез болгаш ам ыдай өөрчип турар. Моон алгаш көөргө, ага өөредилгенин чылдарын өөздөлдүр ийликте аш чамдык программаларын кызыр бол-лорун аргалар бар дээрин үстүндө экспиримент көргүскөн.

Орус дылды орус школаларга болгаш орус дылды, литературанын национал школаларга өөредилгенин (өскө эртемнерин сана-васка) байлак материалдары бар. Ону бистин башкыларын боттарын ажал-чорудулазын дугурулга болуруп, чогаалдык арга-мергежилдик ажалган турар. Ычанымже, национал дылдын бодуңу ош ышарын бар болганда, тыва школанын төрөн дыл болгаш ага класстарын башкылары тускай методика, дузалал литературалар-биле кызын болганда, болгачок-ла бергелерге таварып турар. Моон ужурун-дан тыва дылдың номчулгага көрдүткөн темалары чамгыс ай өскө болуп, бирде мунарар, бирде ооздалар таварылгалар дык хей. Бо четпестер өөредилге салдары болуп чугаажок. Ош-биле чегелештир дараазында четпестерин демделгери чугула:

Бирээде, башкы кадрларын педагогиктиг мергежилгенин болгаш чамдык ада-мелерде уругуларын өөредир, кижиздер талазы-

биле педагогиктиг билиглерин четишпей турарында. Ийде, тыва дылдың үнерини болгаш уруктарын чамдык байдалдарын дык нары-дай бергенинде.

Үште, үжүглел үезинге хей үе-шакты ундурган, уругуларын бирги класска алза чогуур билиг бажыны-биле берип шыла-вай турарында.

Мааза хамаарыштыр РСФСР-нин Педагогика Эртемнеринин академиянын национал школалар институтунун аспиранты Х. С. Адын-болду кылган түд-мелдеринде алгаш көөргө, бижи өөредилгенин хуулазы 5—6 ай чедир уламчылап турар. Ош ужурунда грамматикага болгаш номчулгага шигээди алза чогуур программа материалдарын (3—4 удуңулар) уугулар өөрчип четкипей турарын практика бадтык турар деп, ол айткан.

База бир кол чылдаганы болза: үжүглел мунунун үезин бистин башкылары 12-ден 16 хүн чедир шөйүп турарында. Үжүглел мунунун белеткек үезин хей үе иштинде чорудары ажи дээр хөдөөн база бар. Херек кырында 12 хүн көрдүнгөн, мычаз-даа мурнакты башкыларын дугурулажылган өөрчип көөргө, 6 хүн дугурунда белеткек үезин бедик деңгелге эрткен башкылар хей. Ош алгаш, үжүглел үезин шөгөргө, ужу өөрчип четкипей манап турган бичин уругуларга чалгааран чыг алаар. Ычанганш белеткек үезин кыска үед кончуг солун, уругуларга даштыг кылдыр чорударын практика бадтыкан. Шынап-ла бижи бисес кижини сайыралынын дугайында чугаа турбас ужурун.

Бир асес уругулар төрөн ды-лынга номчуур, бижи кылдыр

Хусто Лопести ужуру-дуржок аажылаарын болдурбас

Бо хүнүнде делегейин хей-ни-тинин кичээлгени амы-тыны айылдыг байдалда туруп турар испан патриот-коммунист Хусто Лопести салым-чалууче уланган.

Ааза хөлбашы Испаниянын Коммунист партиясынын даргазы Долорес Ибарруи чокта чаа журналистерин төп бажынынга совет болгаш даштын көреспондентилерге парлалга конференцияны кылган. Долорес Ибарруи-биле кады ужурамышынга ош революстуг демисел талазы-биле эштери чедип келген.

— Мен силерни бже арым-нуур-нуң негезин-биле чалап келдирим

— деп, Долорес Ибарруи журна-листтерге чугаалаан. — Чугаа болза амы-тыны көргүчү айылда та-варып турар кижиниң дугайында болуп турар-дыр.

Испаниянын Коммунист партия-зынын даргазы кижиге болганымда, Франкист чазаның шериг министр-инге болгаш даштын херектер мин-истринге телеграммалар чоруттум деп, Долорес Ибарруи дыңнаткан. Испанияне чоруур чөлөөрээрин болгаш 1936—1939 чылдарда рес-публиканы камгалап демисеип тур-ган улусчу армиянын удуручула-рынын бирээзи дээр коммунист

Хусто Лопести буруулап турар суд чорудулажылга херечи кылдыр кириштерин эш Ибарруи ол те-леграммаларда дилеп турар.

Бодуңу камгалап турар кижизин-ге ууур эгелээр деп турар суд чору-дугазынга херечи кылдыр чуга-гаалаарынын болунар аргазын бо-дунга тыпысын негезин Хусто Ло-пести камгалакчызын Долорес Ибарруи база дилээ.

Долорес Ибарруи ол чүүлдерин чылдаганын тайлыбрылаан.

Чажыг ажал-чорудула кылып ба-за чажыг пропаганда чорудуп тур-ганы дээр эртен чылдың декабрь-

нын эгезинде Мадридке бөлүк ком-мунист шигиттерин турган деп, ол медеглээ. Оларны 8 чылдан 28 чыл-га чедир хуулааларда кара бажыга хоругап шигиттен. Шигиттер ком-мунистерин аразынга Хусто Лопес турган. Ол 23 чыл хуулаада кара бажыга хоругаттырып шигиттер-тен турда, ам ааза удуу чаа херек-ти көдүрүп келген.

Ол судташкын — кандыг-даа хойлук хажыткан чорук-тур. Ол судташкын, Хулиан Гримауку кыл-ганы ышкыш, шаажылаар чорукка чедирин болур.

— Хусто Лопести болгаш респу-блика дээр демисеип турган бүгү

кижилерин камгалаарынын херечи-ни болуп, ол суд чорудулажылга олурдурун күзөп тур мен — деп, Долорес Ибарруи чугаалаан.

Бодуңу идеялгил кирип тур-ганы болгаш Испаниянын Коммуни-ст партиясынын удуручузу бол-ганда, ааза идиин берип турганы дүрүм өзүлгөрү республиканыч тур-гузугу камгалаарыне уланган улустун удурулашынын шимчээш-кени дээр бүгү харысалганы бо-дунга алырынга кандыг-даа чайгы-лыш чок белегин ол өнзалап демде-лээ.

Чугаалааттыг чүүлү боттары-нын чурттарын хей-ни-тининге дыңдаарын болгаш Хусто Лопести камгалаарын дузалажырын Долорес Ибарруи парлалга конференцияны киришкелеринен дилээ.

(СЭТА).

Шак дугурунда „Восход“ орбитазынга Өңнүг чаа кино

Ол кино расказтын хей-хей кадрларын документалдыг фантастика деп адаар күзөчү. Сактыга «Восход» деп космос кораблынын кабиназы экранга арай деп сыгып турар хире. Ложементилер — космо-навт бурзунуң ылангы хем-чээлин дээр скелеттерин түдүп кааны онза креслолар бо. Олар В. М. Комаровка, К. П. Феоктистовка, Б. Е. Егоровка чөөктөн кылындында-даа артык чымчак кылдыр са-гындырып турган. Көрүкчүлери кабинаның иштики тургу-зуу-биле таныштырышаан, кинонун авторлары мындыг сестерни чугаалап турар: «Ба-зышкын болгаш деңиз чок алаар чорук турда, догандыр куруг октаргай болгаш космос-туг соогу туруп турда безин, кижиге чурттап база ажалдап болур бо кайгамчыктыг оран-ны эртемденерниң усааны, ажалчыларнын холдары тур-гускан».

«Восход»-туң ужурун унуп тур-гарын көрүкчү бир дугаар-ла көөр. «Беш минутаның белеки-ниң» дуайын Ю. А. Гагарин-нин чарлаанымдан эгелээш, «унупкен» деп командага че-дир ол болушкуну минута-миңулазы-биле көрүскөн.

... Деңиз чок алаар байдалга эртем ажалы. Космонавт К. П. Феоктистовтун тырттырганы, «Восходка» кылган эртем ше-мелдерин көрүзүп турар өң-нүг кадрларын ол кинога көр-гүзөр.

Ол кинону февралдың 23-тен эгелеп чурттуң экранна-рынга көргүзө берген.

(СЭТА).

Социализмнин акы-дунма чурттарында

СОВЕТ АРМИЯНЫҢ ХҮНҮНГЕ АЛДАР БОЛДУРГАН

СОФИЯ. Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флорунд хүнүнге ал-дар болдуган байырладыг хурал Болгар-совет найралдын бажынынга болган. Хостакчы Совет Армия-нын алдарыг дайынчы оруунун дугайында илеткеди улусчу камгала-дыг министринин ораакчысы гене-рал-лейтенант Август Кабакчиев кылган.

Совет Армиянын хүнүнге алдар болдуган байырладыг хурал Бур-гас хоорайга база болган.

РУМЫН ДЕМИР ОРУКЧУЛАРЫНЫ БАЙЫРЛАЛЫ

БУХАРЕСТ. Февраль 21-де Румы-нияга демір орукчунун хүнүг дем-делеп эрттирген. Демір орук тран-спортунун ажал-ишчилери ону чаа-чаа күш-ажалчы чедишкенин-биле уткаан. Дык, хей коллективтер январын бугурулганын ажал ажыг күүсеткен. Февралдың баштайгы 14 хүнүнде кан оруктар-биле өрткөн чылдың ол үези-биле де-нээрге, 5 хуу хей чүкүтү сөөрткен.

Эртен чылдын демір оруктар-биле бараан сөөртүлгенин хемчээл 1959 чылдың-биле деңгээрге 60 хуу өскөн. Бо үеде демір орук транспорту техника талазы-биле чаартып турар. Эртен чылда демір орук 85 күчүлүг дизель

алектровоатарын алган. 800 кило-метр хире оруктарын чаарткан.

Румынияга демір орукчунун хү-нүн 1933 чылда румын демір орук-чунун болгаш нефитчилерин февральда болган маадирлыг ажыл сосадышкыныга турскаал кылдыр февраль 16-нын соода баш-тайгы воскресеньеде демделеп тур-дар.

СОВЕТ-ЮГОСЛАВ КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГА ХӨГЖҮП ТУРАТ

БЕЛГРАД. СССР-ниң Министрлер Чөвүлениң Күш-ажыл болгаш ажал төлөөлөрүн айттыраларын талазы-биле Курне комитетинин даргазы А. П. Волковтун аял-чоруу доогулган соода, Совет Эвилели биле Югославиянын аразында күш-ажыл болгаш күш-ажыл харылаалар талазы-биле кады ажалдажыл-ганын дугайында протоколга Бел-градка ат салган.

СССР-ниң Министрлер Чөвүле-нин Күш-ажыл болгаш ажал төлө-вирин айттыраларын талазы-биле Курне комитетинин болгаш ЮСФР-ниң күш-ажыл айттыралары-нын аразында күш-ажыл болгаш күш-ажыл харылааларын ор-ганизациянын талазы-биле дур-жулааны солжар соруга-биле ка-ды ажалдажылганы калбартырынга

ийи талаларын чүткүлдүн бо до-кументке илергейлеп турар.

БЭДЧ-НИҢ НЕЖИГУНЕРИ ЧУРТТАРЫНЫҢ НАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГА

ПРАГА. Бот-бодунга Экономиктиг дузалажылга Чөвүлениң кижигу-нери чурттарын нефть болгаш газ үлестүрүшкөн талазы-биле тускай артемиглерин хуралы Братисла-ва болуп эрткен. ЧТК агентилдин дыңнадып турары-биле алырга, Бол-гариянын, Венгриянын, ГДР-ниң, Польшанын, Румыниянын, Совет Эвилелинин болгаш Чехославия-нын төлөөлөрү киришкен ху-ралга нефть үлестүрүшкөн талазы-биле өрткөн-шигитил ажалдарын таарыштыр чорудар талазы-биле ай-тырыларын чугаалажып көргөн. Хуралдын кижизидилгени 1965—1966 чылдарын үезинде ол ажал-дарын планын тодараткан болгаш 1970 чылга чедир кады чорудар өрткөн-шигитил ажалдарын кал-бартырынга чугаалажып көргөн.

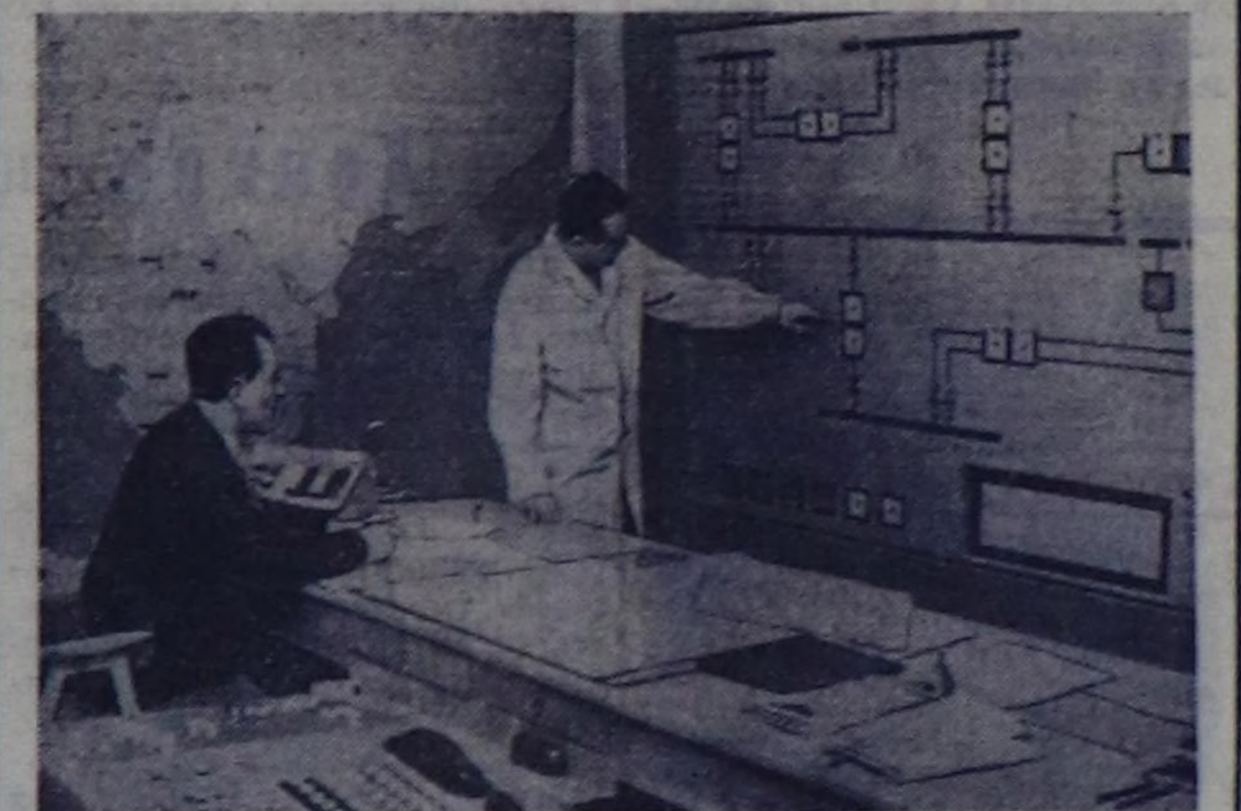
«АКЫ-ДУҢМА НАЙЫРАЛДЫҢ ЧЫРЫНДА»

ГАВАНА. «Акы-дунма найыралдын чырында» деп, агеил мурнуку чүдүңгө «Ой» солун СССР биле Ку-банын аразында зарган узуи хуу-саалыг садыг болгаш төлөвир ду-гужулааларын шылтааргай чаа чүдүлөр кылдыр демделгэн. Москва болган чугаалажышынын ар-бистик төрөн чүтүвүс биле Ленин-ниң чуртунун аразында акы-дунма-нын болгаш өзүлүг ак сеткилдиг найыралдын харылааларын быжы-дан деп, ол солун бижээ. Демисел талазы-биле, акы-дунма болгаш ре-волюстуг идеялар талазы-биле эш-өнүк болуп чурттарга эң чугула бот-бодуңу аразында кады ажалда-жылганын болгаш бот-бодунга ажал-тыг чүдүлүг өзүлүг ат салган доку-ментилер илергейлеп турар дээрин «Ой» солун демделгэн.

Москвага чарган дугурулаалар-ны куба революцияга Совет Эвиле-линин акы-дунма дузалажышынын база бир чижээ, социалист чур-тарын өзүлүг чамгыс авиация чы-жээ кылдыр «Мундо» солун үнелеп көрүп турар.

ДОШ АДААНГА БАЛЫНТААШКЫН

ПЕКИН. Хейлүцзян можада дош адаанда балык тулар ажал калбар-ган. Кыдаттун ол ыраккы согуш-чөөн можауунуң хемнеринде кыш-кы балыкташынга курунун бал-лык тулар 9 албан черлери база хемнерин болгаш хөдөлгөн чогуу-да турар улусчу коммуналарын 300



«Тайбың» деп энергетиктиг система чеди европейки чурттарын — БЭДЧ-ниң нежигунеринин энергетиктиг нүчүлөрүн каттыштырып турар. Найыралдын дамчылга уадааны-биле дамчыткан энергияны са-ны чыл келген турган көүдүлүп турар.

ЧУРУНГА: кол оператор Отто Гатшау (ГДР) болгаш диспетчер Збигнев Микус (Польша) олар Прагада төп диспетчер пунктунда.

ЧТК—СЭТА-нын фотозу.

Экспериментиниң түңнели

дүргөн өөренип алыр болза, олар-нын ниити сайыралы дүрдөдөр болгаш дараазынын класстарына чедишкенин өөренип чугаа-жок. Бо айттырын шигитилер-биле эш Х. Адын-оол дык солун экспериментин 1-чи класстарга ийи чыл улай чорудуп келген.

Бо 1964—65 өөредилге чы-лында Кызылдың, Шаган-Ар-мын № 2 болгаш Чадаанын № 1, оон чамында Хайыракан шко-лаларында А. А. Адын-оол, У. Т. Дамбаңы, Б. С. Павууну, Д. К. Саттыг класстарына эксперимент чоруткан. Ук экспериментиниң чорударда, бо класстарга ажалдар башкыларын тускай семинарны чоруткан болгаш райондарын улус өөредилге кидистеринин, школаларын удуручу ажал-дажылдарын хайгааралыг тургускан.

Экспериментин чорудуп турар класстарга үжүглел мунунун белеткек үезин алды хүнүнде чоруткан, үжүглелче кирипкен. Экспериментин чорудуп турган үеде өөреникчилериниң ниити де-нели болгаш уган сайыралды, бижи өөредилгенин көргүтүп материалдарын калба-биле ажал-ларын, бижи өөредилгенин методиканын ажиждер дөн ыш-каш айттыраларга кол кичээл-гейин салган.

Үжүглел үезинде хыналда ажалдарын эксперименталдыг болгаш контролдуг класстарга каш удаа чоруткан бис. Чижээ-лээрге, Уйуку Тулшова Дамба-нын клазы ноябрь 20-де 33 үжүктөрүн өөренип эрткен бол-гаш 2—3 слогут сестерин, кыска доматкарыг чугааларын номчуп турар болган. Кек-Чыраа школазынын бирги клазы 19 үжүгү өөренип эрткен болгаш ийи слогут сестерин өөреникчи-лерин 60 хууу номчуур, а

артканы чамгы слогут сестерин, слогтарын номчуур болган. Хайы-ракан школазынын эксперимен-талдыг клазы-биле ол-ла шко-лада контрол класстын хынал-даа көргүскөн түңнели үстүндө чижетке алган класстары-биле де-мелешип турар. Мааза Кызылдың № 2 школазында А. А. Адын-оолдун эксперимен-талдыг клазын өлөөн тодарга-йы-биле көрөөл. Бо класстын өөреникчилери ноябрь 19-та 2—3 слогут сестерин болгаш 2—5 сестерин доматкарыг кожулап номчуур, 28 сөстүг диктантын 25 минута иштинде дыңнап би-жирил болган.

Чижээ кылдыр ортумак өөре-ничинин бижөөн ажалын көр-өөл: «Конта халкан. Уругулар шүптү беле. Башкы чедип кел-ген. Урок эгелээш. Бугу он ден-сан биждивис. Эки өөренип бис. Биждивис деп сөстү самбыра-га бижи берген. Ааза немей 9 сестерин база дыңнап бижөөн: Ажыл, ахт, ёлка, Яша, оюн, фе-рма, шетка, лагерь.

Бо өөреникчи чүгле лагерь деп сөстү чымчак демдек чокка бижөөн.

Нитиан-биле 23 өөреникчинин 2-оң багай демек алган. Ынчал-за-да оларнын номчуру багай эвес болган. Ам үеде Арыа Ар-панованын клазы ийги клас-стыг деңгели-биле хыналда ажал-ды бижи турар болгаш эки түң-нелиг болуп турары өөрчүтүп. Эксперимент чорудуп турар класстар бижи өөредилгенин ноябрь 30-де дооскан.

Экспериментиниң түңнелин Чырыдышкын министрствоу-нуң чокта чаа болган чөвүлени-ге чугаалажып көргөн. Ааза ас-пирант Х. Адын-оолдун болгаш экспериментин чорудуп турган башкыларын илеткеди чөвүлел дыңнаан.

Бирги класстарын ниити сайыралында, билигин калба-рарыга чоруткан эксперимент ажи түңнели берген деп чөвүлел санаан. Ош-биле чегелештир, чамдык бергелерин таварып турарын экспериментин чорут-кан башкылар онзаап айтканы: бирээде, экспериментиниң чоруда-рынга тускай программа, өөредил-ге ному, көргүтүп материалдар чок болуп турар; ийде, үжүктөр-нин бирги чазанын эртпн турар үеде шак чедишпей турган. Би-жи өөредилгенин ага үезинде таварып турар бергелерин чай-дап болурун аргаларын Ары-а Арпановна Адын-оол тодар-гай болгаш бугурулганын чуга-алаан.

Башкы институтундан дыл эр-темнериниң кандидат Ш. Ч. Сат болгаш Е. Б. Салымаа олар экспериментини баазанын кал-бартырын, харын-даа II—III класстарга уламчылаары ажал-тыг деп саналаанар.

РСФСР-ниң школаларын ал-дарлыг башкы аспирант эш Х. Адын-оолдун удурулазы-биле чоруткан экспериментиниң ажи түңнелин өөренип көргөш, ук ажалды 1965—66 өөредилге чы-лында 20—25 класстар чедир калбартып деп шигитилгелээ.

Эксперимент чорудар башкыларын тускай семинарны чорудар деп шигитирин чөвүлел хүлээп алган.

К. СИМЧИТ, башкылар били бедир институттун ага класстар кабинетинин эргелекчини.

РЕДАКЦИЯ АГРЕЗ: Кызыл, Шетинкип — Кравченко куумчуу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАР: Редак-торун 24-63, редакторун ораакчыларын 35-24, 25-38, харысалгалыг секретарынын 23-35, шигитил ажалырал кидилгенин 23-54, агитация болгаш пропаганда база кезе ажал-агыл кидилгенин 37-13, үлестүр кидилгенин 22-64, чага, ажалчы болгаш кезе көреспондентилер база совет тургузат болгаш ажалырал кидилгенин 21-27, иштин информация кидилгенин 20-60, бухгалтериянын 31-75, корреспон-дарын 21-47, 27-41. Солун келбей барганда 32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлениң чамында Парлалга эргелелинни типографиязы. ТС—00354.

Дузалаары чугула

Көдө суурларга спорттун масса-лыг болуп колхозтарда, совхозтарда тургустунган күш-культура коллек-тивтеринин акылдында дорт хама-рылаалыг. Ол күш-культура коллек-тивтери эки ажалдар болза, көдөз аныктар спортке хаара туттуруп, тренировкаларын чорудуп, белеткек-дерин эрттирип, марылдааларга ки-ришпелер.

Моон мурунда чылдарда Каа-Хем районун «Совет Тыма» колхозтун күш-культура коллективин эки ажал-дыг деп мактадып, районун болгаш республиканын спорт марылдаала-рынга чедишкенин кирип турган. Кижиге бодап көөргө, чыл келген ту-дунда эки ажалдыг күш-культура коллективинин ажалы сайырал, спортчу херекселер, спорт формал-ры көүдөп, спортчу ажал калбаргы-дег.

А херек кырында ыңдыг эвес. Кол-хозта спортчу ажал чорустаан. Бис-тин колхозтун күш-культура коллек-тивин болгаш комсомол ага органи-зация спорттун ызы-бүрү хемчег-лери марылдааларын организаан эртербестей берген. Ча харын спорт марылдаалары ол дикж, эрттир-гениге улуз белеткек херекселеттес массалыг хамааташкын, коммунис-тик шүүт болгастаан. Моон түңнели-де колхозчу аныктар ажал шагы.

дав астуу үеде арагаже хандык-шыр чоруктар бар. Каа-Хем районун комсомол райо-ну (секретары—О. Данын-оол), рай-онун «Эрөөл» эки-тура спорт нити-лелин (дар